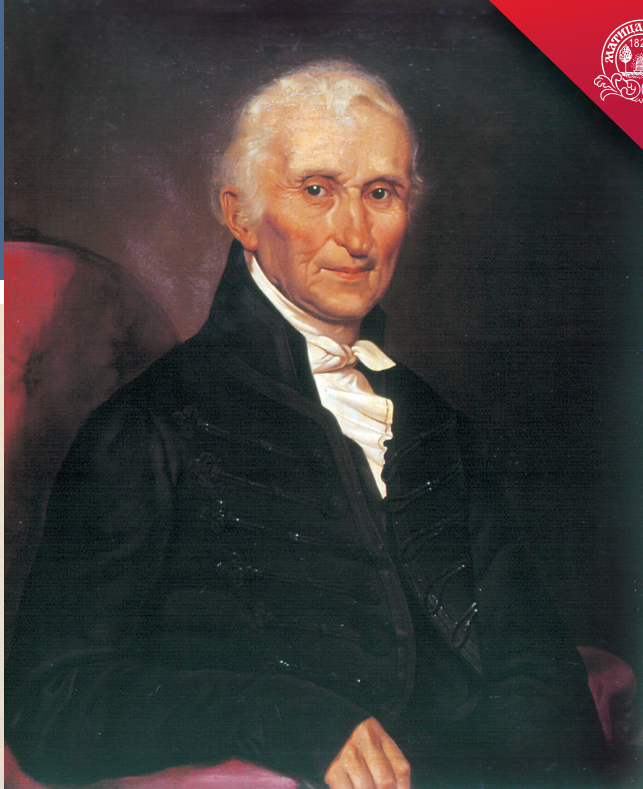




САВА ПОПОВИЋ ТЕКЕЛИЈА

*први српски доктор правних наука, добротвор,
председник Маџице српске
(Арад, 17. VIII 1761 – Арад, 21. IX 1842)*



Сава Поповић Текелија потиче из чувене племићке породице. Прадеда Јован је предводећи српске граничарске војне јединице значајно допринео победи Еугена Савојског у бици са Турцима код Сенте 1697, а Савин стриц Петар Текелија је био познати генерал у војсци руске царице Катарине Велике.

Сава Текелија се школовао у српској а касније и у латинској школи у Араду. Похађао је Вишу гимназију у Будиму, где је учио филозофију и цртање. У међувремену је слушао часове реторике. Две године је студирао право на бечком универзитету и истовремено учио француски, италијански и шпански језик. Похађао је и наставу из природних наука, учећи анатомију, хемију, ботанику и математику. Свирао је флауту.

Студије права је завршио на Универзитету у Пешти 1785. Већ наредне 1786, на истој високој школи одбранио је докторску дисертацију *De causa et fine civitatis* (О узроку и циљу постојања државе) поставши први српски доктор правних наука. Дисертација је написана на латинском језику, у духу француске енциклопедистике и под снажним утицајем просветитељских идеја.



Сава Текелија је после студија неколико година радио у државној служби. Био је виценотар Чанадске жупаније и секретар Угарске дворске канцеларије. Из државне службе се повукао 1801. Након тога, посветио се приватним пословима. С пажњом је пратио догађаје у Србији и подржавао устанике који су се борили за ослобођење од вишевековне турске окупације. Године 1805. превео је Вотсонову књигу *Римљани у Шпанији* и у предговору изложио програм за обнову српске државе. Следећи идеје француских просветитеља, активно је радио на просвећивању народа. Сматрао је да треба формирати снажну интелектуалну елиту која ће допринети да се српски народ поново интегрише у савремене европске токове. У том циљу, издвајао је значајан део својих прихода за школовање сиромашних даровитих ђака и студената.

Његова просветитељска мисија и добротворни рад су се у великој мери подударали са циљевима Матице српске коју су 1826. године у Пешти основали млади докторанд Јован Хацић (потоњи сенатор новосадског Магистрата, писац *Српског траћанског законика* из 1844), и богати пословни људи: Ђорђе Станковић, Јосиф Миловук, Јован Деметровић, Гаврило Бозитовац, Андрија Розмировић и Петар Рајић. Сава Текелија је 1838. изабран за председника Матице. То је био један од важнијих догађаја у новијој српској историји. Сава Текелија се залагао да Матица српска прерасте у научно друштво. Пресудно је утицао на формирање богатог књижног фонда из којег је настала *Библиотека Матице српске*. Створио је услове за постепено обликовање *Српског Пантеона* (збирке портрета и других уметничких дела) чији су фондови касније послужили за формирање *Галерије Матице српске* и *Музеја Војводине*.

За српски народ је посебно значајна задужбина *Текелијанум*, коју је основао 1838. године у Пешти. У истоименој палати је све до 1864. било седиште Матице српске. У задужбинском здању су током школовања живели и многи будући српски интелектуалци. Један од њих је записао да је стари племић у модром фраку „све сам набављао, што је за питомце требало; сам је и сламњаче сламом пунио и прошивао – а онда му је било близу 80 година...”



МАТИЦА СРПСКА

Матице српске 1 • 21 000 Нови Сад • Србија

Телефон: 021 420 199 • Телефакс: 021 528 901

e-mail: ms@maticasrpska.org.rs • www.maticasrpska.org.rs